

Kjærlighet

Kjærlighet er et ord som finnes på alle språk. Men begynner man å se litt på innholdet, finner man at det er et av de ord som har flest betydninger. I min engelske dictionary redegjøres det for 22 ulike betydninger og bruk av ordet «love». På norsk betyr ordet alt fra et menneskes edleste følelser til et drops påsatt en pinne og som man slikker på.

Når ordet kjærlighet brukes, bør man være på vakt for ikke å misforstå. Det er et ord som mange har forsøkt å innholdsbestemme.

Vi skal se på noen av disse forsøkene.

De gamle grekere

De [greske filosofer](#) var flinke til å innholdsbestemme ord og begreper. [Platon](#) (427-347 f.Kr.) er en av de første som systematiserte kjærlighetsbegrepet. Han snakker om kjærligheten som stammer fra underlivet, den som stammer fra brystet og den som stammer fra hodet. Ofte knyttes disse ulike former for kjærlighet til begrepene eros, agape og filios, selv om disse begrepene også er blitt tolket og omtolket gjennom historiens gang og gjennom de 2500 år som er gått siden Platon tenkte disse tankene.

Selv om vi aner hva Platon mener med disse tre former for kjærlighet, skal vi se litt nærmere på dem.

Den første form er den erotiske kjærlighet. Denne kjærlighet er en vakker og nødvendig del av det å være menneske. Den bærer slekten videre og kan ha mange uttrykk. Når popsangerne roper ut sitt: «I love you, baby.», aner det oss at det ikke er andres ve og vel som står sentralt, men mest egen lyst og brunst.

Denne kjærlighet er forbundet med begjær mer enn omtanke og ønske om den andres ve og vel. Men ikke sjelden er det omkring denne settingen at kjærlighetsbegrepet oftest brukes ukritisk og med de store emosjonelle følelsesutbrudd.

Den andre type kjærlighet er den [altruistiske](#) – andreorienterte - som er opptatt av å gjøre den annen vel. Det er den kjærlighet som ikke søker sitt eget, men gir seg for andre. Dette er på mange måter det motsatte av den erotiske som nettopp ofte søker sitt eget. Den altruistiske kjærlighet kan neppe oppleves og finnes hos andre enn psykisk sunne og utviklede mennesker. Den forutsetter at man både kan oppleve andres situasjon og har empati. I kortform kan man vel fange noe av den altruistiske kjærlighet i formuleringen: «Du skal elske din neste som deg selv.»

Å utvikle en altruistisk kjærlighet har noe både med modning, dannelse og vilje å gjøre. Å utvikle en altruistisk kjærlighet er for de fleste mennesker resultatet av kamp mot egen egosentrisitet.

Den tredje kjærlighetsform er mer knyttet opp til å ha interesse for noe. Det greske ordet filios finner vi igjen i mange sammensetninger som filantropi og filologi. Filantropi er å være glad i eller interessert i mennesker, mens filologi er å være glad i språk.

Det er selvfølgelig glidende overganger mellom disse formene. Men Platon viser oss ved sitt skjema at kjærlighetsbegrepet er mangfoldig og har en enorm uttryksflate som stadig er i stand til å fascinere oss.

Kjærlighetens høysang

Midt oppe i antikkens brusende mangfold formulerte [Paulus](#) seg i sitt brev til menigheten i [Korint](#) – havnebyen til Aten - en beskrivelse av hva han anså som kjærlighetens essens og vesen. Vi kan vel ganske raskt si at det er en altruistisk kjærlighet han beskriver. Mange har hevdet at dette er noe av det vakreste som er skrevet om kjærlighet:

«Om jeg taler med menneskers og englers tunger, men ikke har kjærlighet, da er jeg bare drønnende malm eller en klingende bjelle.

Om jeg har profetisk gave, kjenner alle hemmeligheter og eier all kunnskap, om jeg har all tro så jeg kan flytte fjell, men ikke har kjærlighet, da er jeg intet.

Om jeg gir alt jeg eier til brød for de fattige, ja, om jeg gir meg selv til å brennes, men ikke har kjærlighet, da har jeg ingen ting vunnet.

Kjærligheten er tålmodig, kjærligheten er velvillig, den misunner ikke, skryter ikke, er ikke hovmodig.

Kjærligheten krenker ikke, søker ikke sitt eget, er ikke oppfarende og gjemmer ikke på det onde.

Den gleder seg ikke over urett, men har sin glede i sannheten.

Kjærligheten utholder alt, tror alt, håper alt og tåler alt.

Kjærligheten tar aldri slutt.

Profetgavene skal bli borte, tungene skal tie og kunnskapen forgå.

For vi forstår stykkevis og taler profetisk stykkevis.

Men når det fullkomne kommer, skal det som er stykkevis, ta slutt.

Da jeg var barn, talte jeg som et barn, tenkte jeg som et barn, forsto jeg som et barn.

Men da jeg ble voksen, la jeg av det barnslige.

Nå ser vi i et speil, i en gåte, da skal vi se ansikt til ansikt.

Nå forstår jeg stykkevis, da skal jeg erkjenne fullt ut, slik Gud kjenner meg fullt ut.

Så blir de stående, disse tre: tro, håp og kjærlighet.

Men størst blant dem er kjærligheten.»

Hvis dette er kjærlighetens vesen, er den et ideal som vi alle bare kan strekke oss etter. Men teksten utelater at kjærlighet også inneholder de aspekter som Platon listet opp for oss. Derfor blir Paulusteksten en tekst om altruistisk og guddommelig kjærlighet, men rommer ikke de mer menneskelige sider som erotikk og interesse.

Eric Fromms innholdsbestemmelser

Sosialpsykologen og filosofen [Erich Fromm](#) (1900-1980) skrev en internasjonalt berømt bok med tittelen «Om kjærlighet» hvor han drøfter kjærlighetens vilkår i vår tid. Han peker blant annet på at ekteskap i tidligere tider var det vi reagerer på med vantro i dag, nemlig familiearrangert. Da var koden for samlivet dette:

Først ekteskap med eiendom, så barn og muligens kjærlighet. Dagens kode er: Først romantisk kjærlighet – barn og kanskje eiendom.

Fromm inndeler kjærligheten annerledes enn Platon. Han spør nemlig om kjærlighetens objekt og setter opp følgende liste:

- Kjærlighet mellom foreldre og barn
- Broderlig kjærlighet
- Morskjærlighet
- Erotisk kjærlighet
- Selvkjærlighet
- Kjærligheten til Gud

Fromm er oppatt av at å elske ikke er en naturtilstand, men noe man må lære, og at det finnes to sentrale aspekter i denne læringsprosessen som er like viktige.

Det ene er å lære seg å elske i alle betydninger av ordet. Det andre er å lære seg å bli elsket i alle betydninger av ordet. Sagt på en annen måte må man lære både å være objekt og subjekt. Det å bli elsket, lære seg å ta imot, er kanskje det vanskeligste. Å være en takknemlig mottaker kan være krevende.

Å beherske kjærlighetens kunst er altså ikke noe naturgitt, men noe man må lære og at dette er undergitt dannelse.

Også menneskets kjærlighet blir påvirket av kultur, arv og miljø. Å bli et passivt avtrykk av dette skaper ikke en aktiv, kjærlig person. Derfor blir utfordringen for oss å bli alle kjærlighetsuttrykk bevisst. Deretter må vi velge hvilke uttrykk vi selv vil la ta

form i oss. Odd Fellow Ordenens Gradsarbeid i loge og leir gir gode råd til veivalg i dette, og gode verktøy til hjelp i formingen av personligheten.

Tekst: Kjell-Henrik Hendrichs